

SÖDERTÄLJE KOMMUN Kommunstyrelsen	
2013 -05- 0 6	
Dnr	Rnr

V(2)
KS20/30524

2013-05-03

Förslag till yttrande över SOU 2012:74 -
Främlingsfienden inom oss

Kontor

Kommunstyrelsens
kontor/Utredarenheten

Handläggare

Paki Holvander
08 - 5230 2323
paki.holvander@sodertalje.se

Kommunstyrelsen
Hållbarhetsutskottet

Yttrande SOU 2012:74 Främlingsfienden inom oss

KS 13/111

Sammanfattning

Arbetsmarknadsdepartementet har bett Södertälje kommun att yttra sig över betänkandet Främlingsfienden inom oss (SOU 2012:74).

I slutbetänkandet framhåller man att det finns ett klart samband mellan integrationspolitik och främlingsfientlighet. EU-parlamentet framhöll i en resolution år 2005 att "kampen mot diskriminering, rasism och främlingsfientlighet är en absolut avgörande faktor för integrationspolitiken". Utöver detta har en expertgrupp inom Europarådet konstaterat att även det omvända gäller: "Främlingsfientlighet får utrymme när integrationen är svag." (Löwander 2012).

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens kontors tjänsteskrivelse den 22 april 2013
Kommunstyrelsens kontors PM (sammanfattning av SOU)

Ärendet

Regeringen beslutade den 5 maj 2011 att tillkalla före detta statsrådet Bengt Westerberg som särskild utredare med uppgift att föreslå hur arbetet mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans kan effektiviseras (dir 2011:39). Uppdraget redovisades i form av ett slutbetänkande den 26 oktober 2012.

Synpunkter

Helt klart baseras utredningens förslag på ett gediget utredningsarbete. Södertälje kommun ser positivt på utredningens förslag till åtgärder, i bifogad PM kommenteras samtliga åtgärder, nedan endast där vi föreslår förbättringar.

Åtgärd 5: Det är positivt att Ungdomsstyrelsen får göra satsningar på projekt eller verksamheter med syfte att motverka främlingsfientlighet och liknande former av intolerans på nätet. Det är önskvärt att de medel som avsätts kan stimulera forskning på området.

Åtgärd 6: Ungdomsstyrelsens uppdrag att stödja en quick-response funktion är bra, en sådan funktion är en viktig informationskälla för DO i dess uppdrag som kunskapsbas för andras arbete. Mot den bakgrunden är det naturligt att Ungdomsstyrelsens åtgärd att bedöma på vilket sätt bidraget ska utlysas sker i samråd med DO.

Åtgärd 8: Södertälje kommun stöder utredningens förslag om att det krävs ett initiativ från regeringen för att åstadkomma ett läraryft med fokus på kunskap om mänskliga rättigheter, både vad gäller sakkunskap och metodik. För det krävs det ca 130 miljoner kr per år i 5 år, vilket förutsätter ett rejält statligt stöd.

Ekonomiska konsekvenser

Södertälje kommun ser positivt på betänkandet men vill understryka vikten av att de ekonomiska konsekvenserna av förslagets verkställighet fullt ut kompenseras kommunerna genom statlig resurstilldelning.

Kommunstyrelsens kontors förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande avseende betänkandet Främlingsfiende inom oss (SOU 2012:74) och överlämnar yttrandet till Arbetsmarknadsdepartementet.

Martin Andrae
Stadsdirektör

Roger Svanborg
Enhetschef, utredning och hållbarhet

Beslutet expedieras till
Akten

PM

- Främlingsfienden inom oss (SOU 2012:74)

2013-04-22

Innehållsförteckning

Uppdraget.....	3
Sammanfattning	3
Utredningens förslag	3
Åtgärd 1: Diskrimineringsombudsmannen	4
Åtgärd 2: Antidiskrimineringsbyråer	4
Åtgärd 3: Forum för levande historia.....	4
Åtgärd 4: Forum för levande historia.....	5
Åtgärd 5: Ungdomsstyrelsen.....	5
Åtgärd 6: Ungdomsstyrelsen.....	6
Åtgärd 7: Forskningsrådet för Arbetsliv och Socialvetenskap	6
Åtgärd 8: Lärarlyft	6
Åtgärd 9: Skolinspektionen.....	7
Åtgärd 10: Lokala brottsförebyggande råden	7

Främlingsfienden inom oss SOU 2012:74

Uppdraget

Regeringen beslutade den 5 maj 2011 att tillkalla före detta statsrådet Bengt Westerberg som särskild utredare med uppgift att föreslå hur arbetet mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans kan effektiviseras (dir 2011:39). Uppdraget redovisades i form av ett slutbetänkande den 26 oktober 2012.

I slutbetänkandet framhåller man att det finns ett klart samband mellan integrationspolitik och främlingsfientlighet. EU-parlamentet framhöll i en resolution år 2005 att "kampen mot diskriminering, rasism och främlingsfientlighet är en absolut avgörande faktor för integrationspolitiken". Utöver detta har en expertgrupp inom Europarådet konstaterat att även det omvända gäller: "Främlingsfientlighet får utrymme när integrationen är svag." (Löwander 2012).

Sammanfattning

Södertälje är en av de kommuner, som ges tillfälle att yttra sig i dessa frågor, vilka berör mänskliga rättigheter och därmed sammanhängande krav på den ekonomiska politiken, integrations- och migrationspolitiken samt diskrimineringspolitiken.

I Främlingsfienden inom oss SOU 2012:74 framhålls det att arbetet mot främlingsfientlighet sker decentraliserat hos olika myndigheter, utan någon övergripande samordning. Utredningen understryker bristen på kunskaper om mänskliga rättigheter, framförallt inom skolan.

Utredningen har kommit fram till att det finns för få diskrimineringsbyråer i landet. I nuläget saknas de i sju län/regioner. Utredningen adresserar även de problem som florerar inom sociala medier där olika extrema grupperingar obehindrat kan få genomslag för osanningar.

Information och kunskap kring islamofobi är enligt utredningen mycket bristfällig. Det saknas kunskaper och information om främlingsfientlighet och brott mot mänskliga rättigheter i Sveriges moderna historia. Endast en fjärdedel av de 100 000 brotten med hatmotiv anmäls till polisen. En ännu mindre del registreras som hatbrott.

Utredningens förslag

Utredningens förslag visar på ett gediget utredningsarbete.

Vid en genomgång kan vi konstatera att föreslagna åtgärder berör Södertälje kommun såväl direkt som indirekt. Av de förslag som direkt berör kommunen kan nämnas åtgärd nummer åtta och tio. Åtgärd åtta handlar om ett lärarlyft innehållande fortbildning i mänskliga rättigheter och en betoning av ledarskapets roll för framgång med utgångspunkt från skolans mål. Åtgärd tio handlar om att stärka de lokala brottförebyggande rådens möjligheter att ta upp hatbrott på sin agenda.

Södertälje kommun stöder utredningens förslag om att det krävs ett initiativ från regeringen för att åstadkomma ett lärarlyft med fokus på kunskap om mänskliga rättigheter, både vad gäller sakkunskap och metodik. För det krävs det ca 130 miljoner kr per år i 5 år, vilket förutsätter ett rejält statligt stöd.

De övriga åtta åtgärderna har indirekt effekt på kommunens verksamhet varför det är värdefullt att Södertälje kommun tar tillfället i akt att kommentera förslagen i överensstämmelse med redovisningen nedan.

De föreslagna åtgärderna är enligt följande:

Åtgärd 1: Diskrimineringsombudsmannen

Det ska klargöras att det ingår i diskrimineringsombudsmannens uppdrag att följa och analysera utvecklingen av arbetet mot främlingsfientlighet och intolerans. DO ska även fungera som en pådrivande kraft och en kunskapsbas för andras arbete med dessa frågor.

DO bör etablera ett nätverk för arbetet mot främlingsfientlighet med företrädare av berörda statliga myndigheter, Sveriges kommuner och landsting samt forskningen och frivilliga organisationer. Utredningen föreslår i detta ärende att DO tillförs ett resurstillskott på 5 miljoner kronor per år.

Kommentar: Det är utmärkt att DO får ett övergripande ansvar för dessa frågor och tillförs resurser.

Åtgärd 2: Antidiskrimineringsbyråer

Det ska finnas minst en Antidiskrimineringsbyrå (ADB) i varje län/region. ADB har nyligen utvärderats av Arbetsmarknadsdepartementet och där framkom att ADB har en viktig kompletterande roll till olika statliga verksamheter.

Utredningen föreslår att länsstyrelserna ska få i uppdrag att säkerställa detta genom kontakt med frivilligorganisationer; att ur sina anslag ge ett statligt bidrag på omkring en miljon kronor per byrå och år samt träffa avtal med kommuner i länet/regionen om finansieringsstöd till byråerna. Det statliga stödet föreslås öka från 12 miljoner kronor per år till 25 miljoner kronor per år. Länsstyrelserna föreslås ta över Ungdomsstyrelsens ansvar för statsbidraget till ADB runt om i landet. Därigenom kommer länsstyrelserna att kunna fungera som statens administrativa kontakt med ADB. Det sägs att det offentliga stödet bör vara villkorat med att byrån har minst en kvalificerad jurist anställd.

Kommentar: Behovet av minst en ADB i varje län/region måste ses mot behovet av en regional ingång till Diskrimineringsombudsmannen. Det är positivt att kvalitén på byråns rådgivning säkerställs genom krav på juridisk kompetens. Om vi ska motverka främlingsfientligheten inom oss är det viktigt att kostnaderna för denna verksamhet betalas av staten. I Stockholms län finns för närvarande två ADB, en i Stockholm och en i Botkyrka. Det framgår inte av utredningen om den regionala verksamheten ska betalas solidariskt av alla kommuner inom länet/regionen.

Åtgärd 3: Forum för levande historia

Det största och snabbast växande problemet inom området främlingsfientlighet och liknande former av intolerans är islamofobin. Även om andelen personer i befolkningen som är negativ till islam och muslimer har minskat något är andelen fortfarande mycket hög. Den är också hög bland unga människor. Islamofobin tar sig tydliga uttryck i upplevelser av diskriminering från de

berörda, särskilt muslimska kvinnor. De krafter som sprider främlingsfientliga budskap om islam och muslimer utgår regelmässigt från stereotypa föreställningar om dessa.

Utredningen föreslår därför att Forum för levande historia (FLH) får i uppdrag, som ett komplement till sina nuvarande uppgifter, att informera om islamofobi. FLH tillförs för ändamålet två miljoner kronor per år under överskådlig tid, eftersom främlingsfientliga attacker idag huvudsakligen riktas mot muslimer, vilket enligt utredningen hänger samman med okunskap. Därför är det viktigt att förstärka informationsinsatserna, särskilt i förhållande till unga människor.

Kommentar: Mot bakgrund av dagens samhällsdebatt, som uppvisar en kraftig polarisering mellan olika gruppers uppfattning om varandra, är det nödvändigt att sätta in åtgärder för att reparera kunskapsbristerna. Därför är det positivt att FLH ges detta uppdrag.

Åtgärd 4: Forum för levande historia

Utredningen föreslår att Forum för levande historia (FLH) även får i uppdrag att informera om främlingsfientlighet och intolerans i Sveriges moderna historia. Det är angeläget att svenska ungdomar får kunskaper om att även Sverige har gjort sig skyldig till övergrep mot mänsklig värdighet.

Kommentar: När människor saknar eller har bristfälliga kunskaper om den egna nationens historia är risken mycket större för osakliga föreställningar om andra nationer och dess folk. Det i sin tur skapar grogrund för främlingsfientlighet och intolerans. Mot bakgrund av detta är det positivt att FLH får detta uppdrag.

Åtgärd 5: Ungdomsstyrelsen

Utredningen föreslår att Ungdomsstyrelsens anslag för att stödja antidiskrimineringsverksamhet fortsättningsvis ska användas för två nya ändamål:

1. Finansiering av projekt eller verksamheter som syftar till att motverka främlingsfientlighet och liknande former av intolerans på nätet.
2. Finansiering av en quick response¹ – funktion vars syfte är att uppmärksamma felaktiga uppgifter om invandrare, etniska grupper och liknande som publiceras i tidningar och andra medier.

För ändamålet reserveras 10 miljoner kronor per år varav under de närmaste åren 1 miljon kronor för utvärdering.

Kommentar: Internet är endast en teknik för information och kommunikation. Eftersom kunskapen om teknikens roll är bristfällig när diskriminering eller kränkningar sker på nätet, är det önskvärt att de medel som avsätts kan stimulera forskning på området. Detta för att ta tillvara på teknikens möjligheter och begränsningar.

¹ <http://www.quickresponse.se/>

Åtgärd 6: Ungdomsstyrelsen

Utredningen föreslår att Ungdomsstyrelsen får i uppdrag att stödja en quick response-funktion (QR). För ändamålet ska två miljoner kronor avsättas per år.

Under perioden 1998–2009 fanns QR i rödakorsfamiljen, 1998–2007 hos Röda Korsets Ungdomsförbund och 2008–2009 hos Svenska Röda Korset. Sedan statsbidraget upphört beslutade Svenska Röda Korset att av ekonomiska skäl avveckla verksamheten. QR övertogs i samband därmed av tidigare anställda. I förslaget sägs att det bör ankomma på Ungdomsstyrelsen att bedöma på vilket sätt bidraget ska utlysas.

Kommentar: Utredaren ger en fyllig beskrivning av värdet av QR funktionen, vilket kan vara en viktig informationskälla för DO i dess uppdrag som kunskapsbas för andras arbete. Mot den bakgrunden är det naturligt att Ungdomsstyrelsens åtgärd att bedöma på vilket sätt bidraget ska utlysas sker i samråd med DO.

Åtgärd 7: Forskningsrådet för Arbetsliv och Socialvetenskap

Utredningen föreslår att Forskningsrådet för Arbetsliv och Socialvetenskap (FAS) får i uppdrag att inför nästa forskningspolitiska proposition göra en utvärdering av pågående forskning inom området Internationell Migration och Etniska Relationer (IMER) och bedöma om ytterligare satsningar bör ske. Den senaste utvärderingen av IMER-forskningen genomfördes 2003.

Denna utvärdering pekade på en rad olika områden där särskilda åtgärder måste göras. Trots en hel del forskning om integrationen av invandrare i Sverige, saknades forskning om integrationen av svenskar i ett samhälle präglad av mångfald. Man konstaterade också att det fanns en del forskning om boendesegregering och om diskriminering i arbetslivet men mycket lite om institutionell diskriminering från till exempel polisen, universiteten, statliga myndigheter och kommunala förvaltningar samt i medierna. Vidare pekade man på behovet av forskning gällande förekomsten av främlingsfientliga partier och organisationer i Europa och Sverige.

Utredaren konstaterar att det sedan dess inte hänt särskilt mycket inom detta forskningsområde. Regeringen har hösten 2012 lagt fram en ny forskningspolitisk proposition. Inte heller i den görs några särskilda satsningar på IMER-forskning.

Kommentar: Forskning är av väsentlig betydelse för kunskapsuppbyggnad, varför kommunen välkomnar utredningens förslag om en ny utvärdering inför nästa forskningsproposition.

Åtgärd 8: Lärarlyft

I fortbildningar ges arbetet med mänskliga rättigheter och värdegrunden ökat utrymme. Ett lärarlyft i mänskliga rättigheter som syftar till ökad kompetens i både sak och metod initieras av regeringen.

Lärare har ofta svåra kontroverser att hantera, därför behöver lärarna ökat stöd i sitt arbete. Det handlar inte minst om att få tillgång till metodik för att kunna hantera olika situationer.

För en sådan satsning redovisas två alternativ; ett som kan förverkligas genom omprioriteringar inom befintliga anslag och ett som kräver att reformutrymme tas i anspråk. Den mindre satsningen beräknas kosta cirka 10 miljoner kronor per år, den större ca 130 miljoner kr per år i 5 år. Den sistnämnda bedöms som nödvändig för att aktivt kunna möta de problem som har framkommit i flera utvärderingar.

Utredningen framhåller ledarskapets betydelse för framgång med utgångspunkt från skolans mål. Där sägs bland annat *"Att förmedla och förankra respekt för mänskliga rättigheter och samhällets grundläggande värden är, som det framhålls i direktiven till utredningen, vid sidan om kunskapsuppdraget skolans viktigaste uppgift. Skolan är den enda institution i samhället som har ett uttryckligt uppdrag att fostra goda demokrater och samhällsmedborgare. För att skolan ska lyckas med det uppdraget krävs ett förstärkt pedagogiskt ledarskap."*

Kommentar: Södertälje kommun stöder utredningens förslag om att det krävs ett initiativ från regeringen för att åstadkomma ett lärarlyft med fokus på kunskap om mänskliga rättigheter, både vad gäller sakkunskap och metodik. För det krävs det högre beloppet, vilket förutsätter ett rejält statligt stöd.

Åtgärd 9: Skolinspektionen

Utredningen föreslår att Skolinspektionen ges i uppdrag att inom ramen för sin fortlöpande tillsyn och kvalitetsgranskning redovisa erfarenheterna av arbetet med demokrati och värdegrundsfrågor samt åtgärder mot kränkningar i skolan. Redovisningen bör särskilt ta fasta på attityder till främlingsfientlighet och liknande former av intolerans bland elever. Skolinspektionen har att själv bedöma hur detta kan ske.

Utredningen föreslår att skolinspektionen får i uppdrag att inom ramen för sin löpande tillsyn och sina kvalitetsgranskningar av arbetet med demokrati och värdegrund samt mot kränkningar redovisa hur attityder till främlingsfientlighet och andra former av intolerans utvecklas och hur arbetet mot främlingsfientlighet fortlöper i skolorna.

Kommentar: Mot bakgrund av skolans roll när det gäller att förmedla och förankra respekten för mänskliga rättigheter och samhällets grundläggande värden kan det inte nog betonas hur viktigt det är att kontroll och uppföljning sker. Men, det kräver ett demokratiskt förhållningssätt vid genomförandet. Om inte, finns risk att Skolverkets och därmed även Skolinspektionens åtgärder upplevs som ytterligare pålagor.

Åtgärd 10: Lokala brottsförebyggande råden

Utredningen föreslår att regeringen träffar en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om att rekommendera de lokala brottsförebyggande råden att ta upp hatbrott på sin agenda samt att regeringen uppdrar åt berörda statliga myndigheter att förbättra statistiken över anmälningar av hatbrott och vad som händer med dessa i rättsprocessen.

Frågan måste få större uppmärksamhet på lokal nivå. Statistiken över hatbrott är idag ytterst bristfällig och berörda myndigheter måste ta fram säkrare mått på dessa.

Kommentar: För att kunna åtgärda de bakomliggande faktorerna när det gäller hatbrott behövs tillförlitliga fakta. Därför är det värdefullt att berörda myndigheter åtgärdar brister när det gäller brottsstatistiken och att denna fråga kommer upp på agendan.